

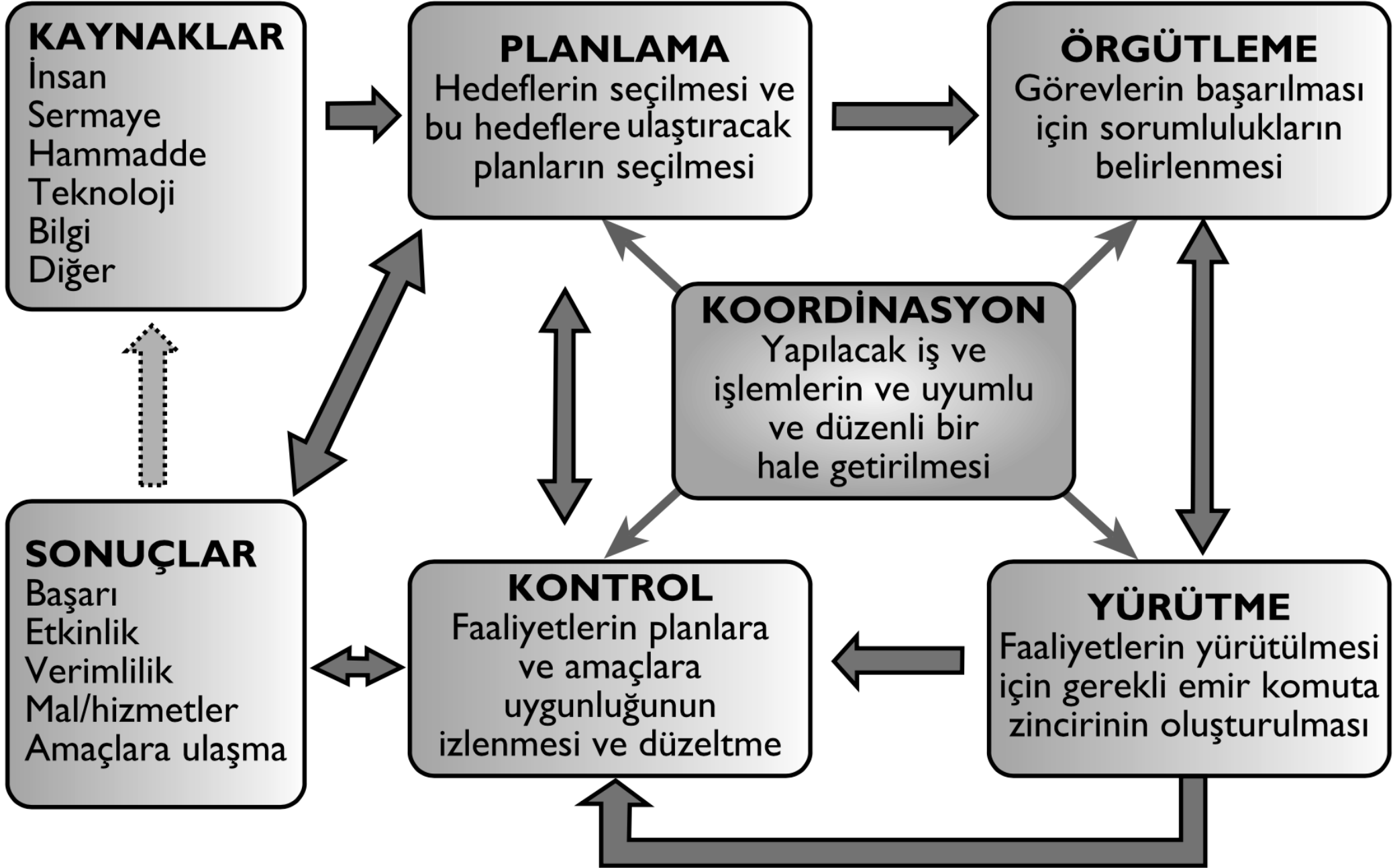
YÖNETİM VE ORGANİZASYON

“Yönetim Fonksiyonları I” *Planlama ve Örgütleme*

Doç.Dr. Çağatay YILDIRIM

2024

1.PLANLAMA (Yönetim Geleceğe Bakmaktır)

- Plan;
 - Bugünden, gelecekte nereye ve nasıl ulaşılacak istendiğinin, nelerin gerçekleştirilmek istendiğinin kararlaştırılması
 - Sonuç
- Planlama;
 - Sürekli bir şekilde bugünden, gelecek hakkında, kısa ve uzun vadeli amaçlar ile bunları gerçekleştirmek üzere izlenecek yollar hakkında düşünmek
 - Süreç

Planlamanın Aşamaları

1. Misyon açıklamaları ve vizyon:

Misyon: Varlık nedeni

Vizyon: Hayal edilen gerçek

2. Amaç ve hedeflerin belirlenmesi: Ölçülebilir, gerekli aksiyonları işaret eden, zaman boyutu olan

3. Amaçlara ulaştıracak alternatif yolların belirlenmesi: Nasıl ve ne yaparak hedefe erişilebilir

4. Alternatifler arasında seçim yapma: Karar verme

Planlama ile Cevap Aranana Sorular

1. Ne yapılacaktır?
2. Kim yapacaktır?
3. Ne zaman yapılacaktır?
4. Nasıl yapılacaktır?
5. Hangi olanaklar kullanılacaktır?
6. Neden yapacaktır?

Planlamanın Özellikleri

1. Planlama bilinçli bir seçim ve tercih etme sürecidir
2. Planlama kapsamlı bir faaliyet ve bir karar sürecidir
3. Planlama geleceğe dönük bir faaliyettir
4. Planlama bir kararlar toplamıdır
5. Planlama belirli bir süreyi kapsar

Planlamanın Yararları

1. Zaman ve emek savurganlığı azalır
2. İşletme yöneticilerinin dikkatlerini amaçlara yöneltir
3. İşletme faaliyetlerinin uyumlaştırılmasını mümkün kılar
4. Kaynakların nasıl kullanıldığını izleme ve denetleme olanağı sağlar
5. Yetki devrini sağlayarak, daha esnek yapıların oluşmasına zemin hazırlar

Planlamanın Yararları

6. Daha akılcı ilke, yöntem ve kuralların geliştirilmesine olanak sağlar
7. Denetimde kullanılacak standartların belirlenmesi ve temel alınmasını sağlar
8. Etkin planlar, yönetici veya astların sinir sistemlerini daha az yıpratır

Planlamanın Sakıncaları

1. Pahalı şekilde hazırlanan planların istendiği gibi uygulanmaması, işletmeyi mali yönden sıkıntıya düşürebilir
2. Planın eksik olması, gereğinden uzun veya kısa süreyi kapsamaması ve gerçeklerden ziyade dilek ve istekleri içermesi sorunlara neden olabilir
3. Sayısal yöntemlerde yapılabilecek hatalar, olumsuz sonuçlara yol açabilir

Planlamanın Sakıncaları

4. Yöneticinin dikkatini gereğinden çok geleceğe çevirmesine ve o anı göz ardı etmesine neden olabilir
5. Uzun süreli planlar doğruluk derecesini, kısa süreli planlar ise beklenen yararı düşük düşürebilir, optimum süre belirlenmemesi etkinliği azaltabilir
6. Planlar, uygulayıcıların girişimci ruhlarını ve inisiyatif kullanma niyetlerini engelleyebilir

Plan Türleri

1. Süre açısından planlar

- 1. Uzun vadeli planlar:** Bazı istikrarlı sektörlerde gelecek öngörülebildiğinden 5 yıldan daha uzun planlar yapılabilir
 - Ormancılık, kızılçam 25 yılda yetişir, üretim planı 25 yıllık yapılır
- 2. Orta vadeli planlar:** Belirsizliğin yüksek olduğu, sürekli değişim yaşayan sektörlerde 1-5 yıl arası planlar yapılabilir
 - Aşırı talep karşısında işletmenin üretimini genişletme yatırımları
- 3. Kısa vadeli planlar:** Orta ve alt kademe yöneticilere ana amacı uygulamada yardımcı olmak amacıyla ayrıntılı ve kısa süreli planlar yapılabilir (1 yıldan daha az süreli)
 - Kalkınma planlarındaki yıllık faaliyet programları

2. Kullanılma seçenekleri açısından planlar

- 1. Sürekli planlar:** İşletme içerisinde defalarca kullanılan ve belirli amaçlar için hazırlanan planlardır. Birbirine benzer durumlarda izlenecek davranış biçimlerini gösterir.
 - **Politikalar:** Davranış ve faaliyetlerin yapılmasında personele yol gösteren genel davranış planıdır.
 - **Prosedürler:** Belli bir işin tam olarak hangi adımlar ve aşamalarla yapılabileceğini tanımlayan standart bir faaliyet rehberidir.
 - **Kurallar:** Politikalara göre daha dar kapsamlı, kesin ifadelerle özel bir faaliyetin yapılmasında uyulması gereken bir hususu açıklar

2. Kullanılma seçenekleri açısından planlar

2. Tek kullanımlık planlar: Tek bir amacı gerçekleştirmek için hazırlanan ve tekrar kullanılmayan planlardır.

- **Programlar:** Bir amacın gerçekleşmesi için gerekli olan aşama ve adımları, sorumlu kişileri ve aşamaların süresini belirleyen plandır.
- **Projeler:** Programların kısımlarıdır. Genel bir programın gerçekleşmesi için çeşitli projeler oluşturulabilir.
- **Bütçeler:** İşletme için yol gösterici bir rol oynar. Beklenen ve tahmin edilen sonuçların sayılarla açıklanmasıdır.

3. Hazırlama düzeyi açısından planlar

- 1. Stratejik planlar:** İşletmenin misyonu, vizyonu ve uzun vadeli hedeflerini ve bunlara ulaşma yollarını belirleme işidir. (üst yönetim)
- 2. Taktik planlar:** Stratejik planlara göre şekillenir ve uygulanmasında yol gösterici olan planlardır. (orta düzey yöneticiler)
- 3. Operasyonel planlar:** Taktik planların uygulanması için faaliyetlere yön veren uygulamalı planlardır. (alt düzey yöneticiler)

2.ÖRGÜTLEME (ORGANİZASYON)

- Örgüt;
 - Belirli bir amacı gerçekleştirmek için 2 veya daha fazla kişinin çabalarını bilinçli olarak birleştirmeleri ile ortaya çıkan iş birliği sistemi
- Örgütleme;
 - Örgüt yapısının oluşturulması ile ilgili eylemler dizisi veya bir süreç

Örgütleme Süreci

- 1. Görülecek işlerin belirlenmesi:** Planda öngörülen işlerin min. emek ve giderle yapılacak şekilde bölünmesi, sıralanması, düzenlenmesi ve kısımlara ayrılması
- 2. Personelin belirlenip atanması:** İşin gerek ve niteliklerine uygun personelin atanması
- 3. Yer, araç ve yöntemlerin belirlenmesi:** İşlerin görülmesi için gerekli fiziksel faktörlerin sağlanması

Örgütleme İlkeleri

- 1. Amaç birliği ilkesi:** İşletmenin ana hedeflerine odaklanma
- 2. Kumanda birliği ilkesi:** Bir üstten emir alma ve sorumlu olma
- 3. Yeterlilik ilkesi:** Amaçları gerçekleştirmek için taviz vermeme
- 4. İş bölümü ve uzmanlaşma ilkesi:** Verimli çalışma
- 5. Görevlerin tanımı ilkesi:** Açık bir görev tanımı
- 6. Basamaklar ilkesi:** Birbiriyle ilgili görevlerin belli sırada yapılması
- 7. Yetki ve sorumluluklar denkliği ilkesi:**

Örgütleme İlkeleri

8. İş, yetki, sorumluluk ve karşılıkların açık olarak belirlenme ilkesi:
9. **Ayrıklık ilkesi:** Görevi yapanların bağımsız karar alma yetkisi
10. **Yönelme birliği ilkesi:** Plan, program ve politikayı uyulması
11. **Değişebilirlik ilkesi:** Değişimlere karşı organizasyon değişebilir
12. **Süreklilik ilkesi:** Organizasyonun devamlılığı için tedbirler
13. **Önderliğin kolaylaştırılması ilkesi:** Yöneticinin bu yetisini kullanabileceği ortamın olması

Örgütleme İlkeleri

- 14. Fonksiyonel benzerlik ilkesi:** Belirli işlerin bir arada toplanması
- 15. Yönetim alanı ilkesi:** Kontrol edilebilecek sayıda ast olması
- 16. Personeli işe yerleştirme ilkesi:** İşe göre adam alınması
- 17. Sorumluluk ilkesi:** Farkında olunması
- 18. Fonksiyonel büyüme ilkesi:** Organizasyonda değişiklikler olabilir
- 19. Çapraz ilişkiler ilkesi:** Aynı yönetim kademesindekilerin birbiriyle konuşup yardımlaşması

Örgütlerde Bölümlere Ayırma

- Bölünen işlerin iş yerinde gruplaştırılarak bölümler oluşturulması faaliyeti
 - **Amaç;** belirli amaçlarla bir araya getirilmiş işlerin yapılmasında yüksek etkinlik ve verimliliğe ulaşmak ve bu şekilde tüm işletmede verimlilik elde etmek

Bölümlendirme Yaklaşımları

1. Geleneksel Bölümlendirme Yaklaşımı

- İşlevsel bölümlendirme
- İş birimine göre bölümlendirme

2. Modern Bölümlendirme Yaklaşımları

- Matris bölümlendirme

3. Çağdaş Bölümlendirme Yaklaşımı

- Takım esaslı bölümlendirme
- Şebeke esaslı bölümlendirme

1. Geleneksel bölümlendirme yaklaşımları

Dikey (yukarıdan-aşağıya) yönetim hiyerarşisi

1. İşlevsel bölümlendirme: İşler ve görevler niteliklerine göre bir araya getirilir (muhasebe bölümü, pazarlama bölümü).

😊 Kaynakların verimli kullanımı

😊 Ölçek ekonomisi

😊 Derinleşme uzmanlaşma ve gelişme

😊 Üst yönetim yönlendirmesi ve kontrolü

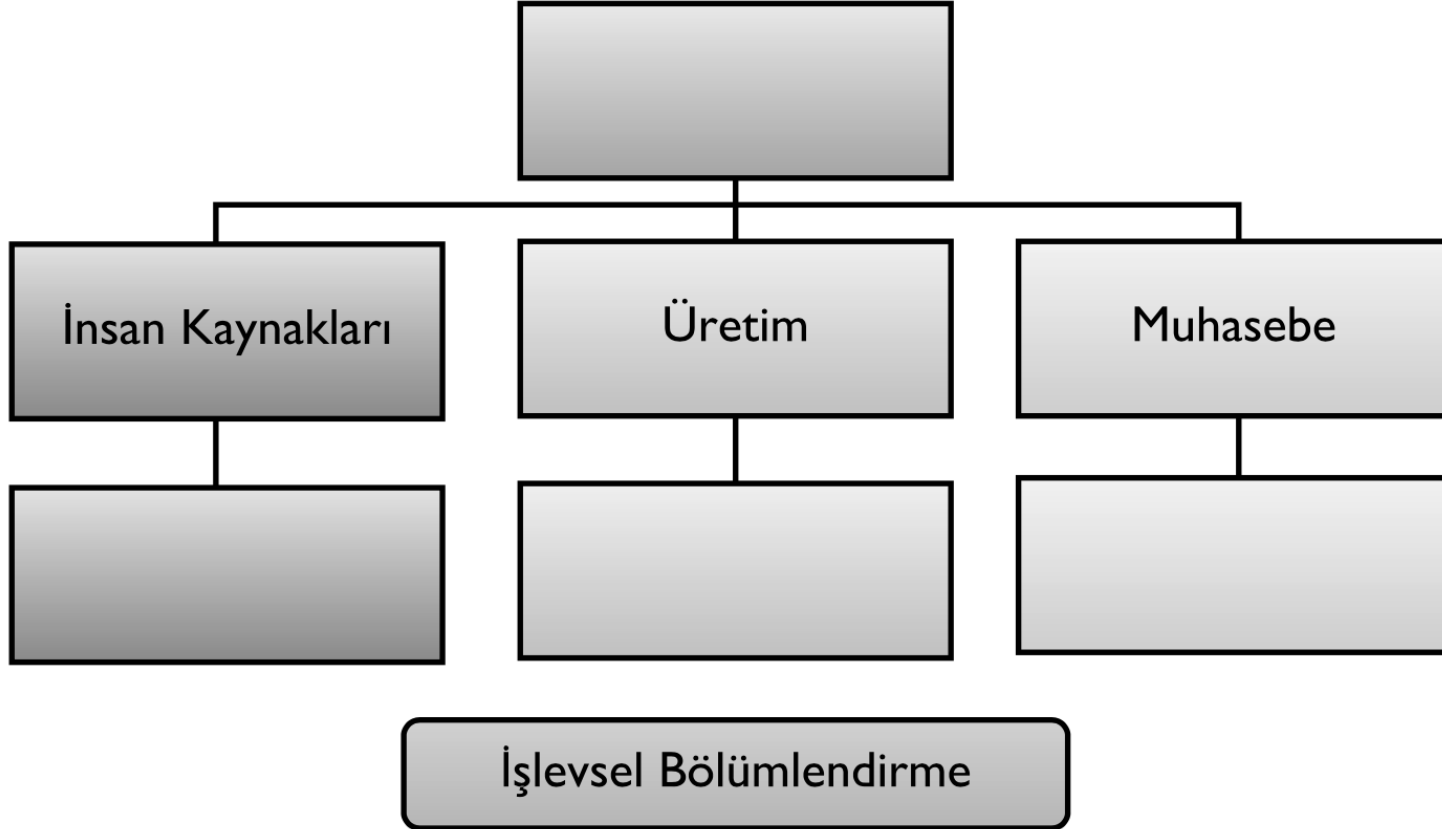
😞 Departmanlar arası zayıf iletişim

😞 Değişime karşı yavaş tepki

😞 Üst yönetimde karar vermede merkezileşme, yaratıcılıkta gecikme

1. Geleneksel bölümlendirme yaklaşımları

1. Geleneksel bölümlendirme yaklaşımları

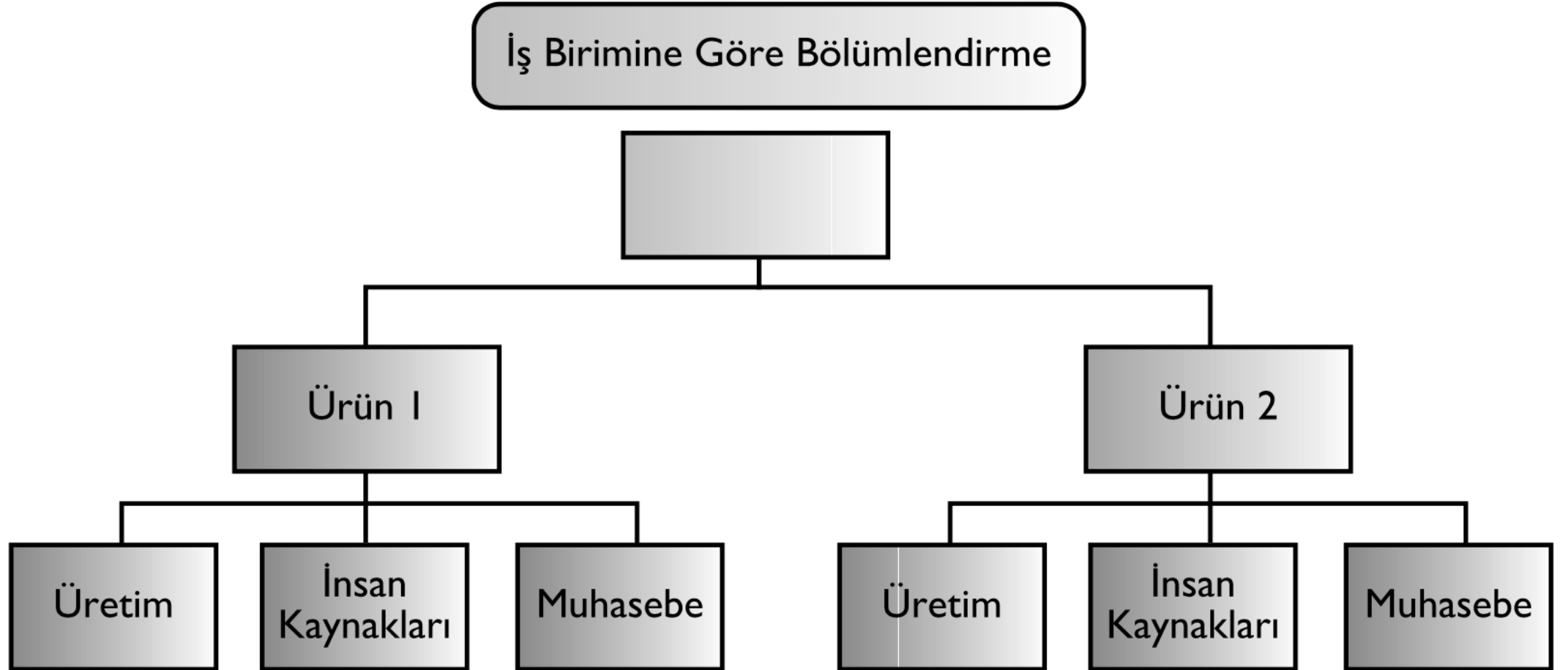
2. İş birimine göre bölümlendirme: Ürün, bölge ve projelerde bağımsız birim oluşturulması, bunların altında işlevsel bölüm

- ✓ Kimya işletmesi: deterjan işbirimi (üretim, muhasebe, İK), boya işbirimi (üretim, muhasebe, İK)
- ✓ Ege bölge müdürlüğü (İK, muhasebe, pazarlama), Akdeniz bölge müdürlüğü (İK, muhasebe, pazarlama)

😊 Belirsiz çevreye karşı hızlı cevap verme ve esneklik	😞 Ürün çeşitlerinde kullanılan kaynaklarda tekrar
😊 Müşteri ihtiyaçlarıyla ilgili teşvikler	😞 Daha düşük teknik derinlik ve uzmanlaşma
😊 Departmanlar arası mükemmel iletişim	😞 Ürün grupları arası zayıf koordinasyon

1. Geleneksel bölümlendirme yaklaşımları

2. Modern bölümlendirme yaklaşımları

Dikey ve yatay yönetim hiyerarşisi

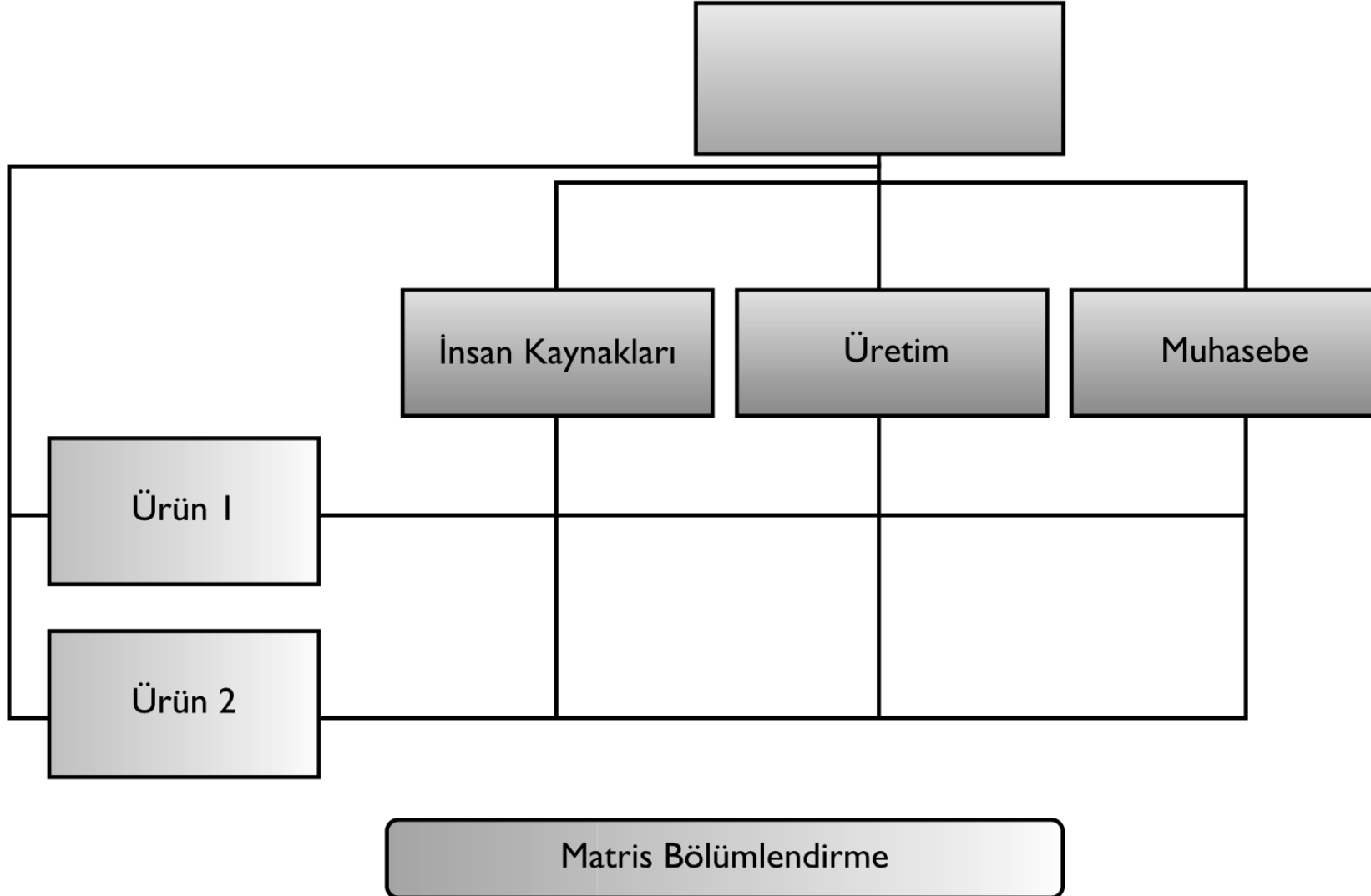
1. Matris bölümlendirme: Proje türü işler için

- Uzmanlık dallarının proje ile ilgili işlere uygulanması (dikey ilişkiler)
- Bu uygulamanın belli bir koordinasyon ve zamanlama içinde yapılması (yatay ilişkiler)

😊 Tek hiyerarşiye nazaran kaynakların daha verimli kullanımı	☹️ Çift emir-komuta zinciri nedeniyle yaşanan kafa karışıklığı
😊 Esneklik, değişen çevreye uyum yeteneği	☹️ Matris yapının iki tarafı arasında yüksek düzeyde çatışma
😊 Disiplinler arası işbirliği	☹️ Çok fazla toplantı, faaliyetten daha çok tartışma

2. Modern bölümlendirme yaklaşımları

3. Çağdaş bölümlendirme yaklaşımları

Yatay yönetim hiyerarşisi

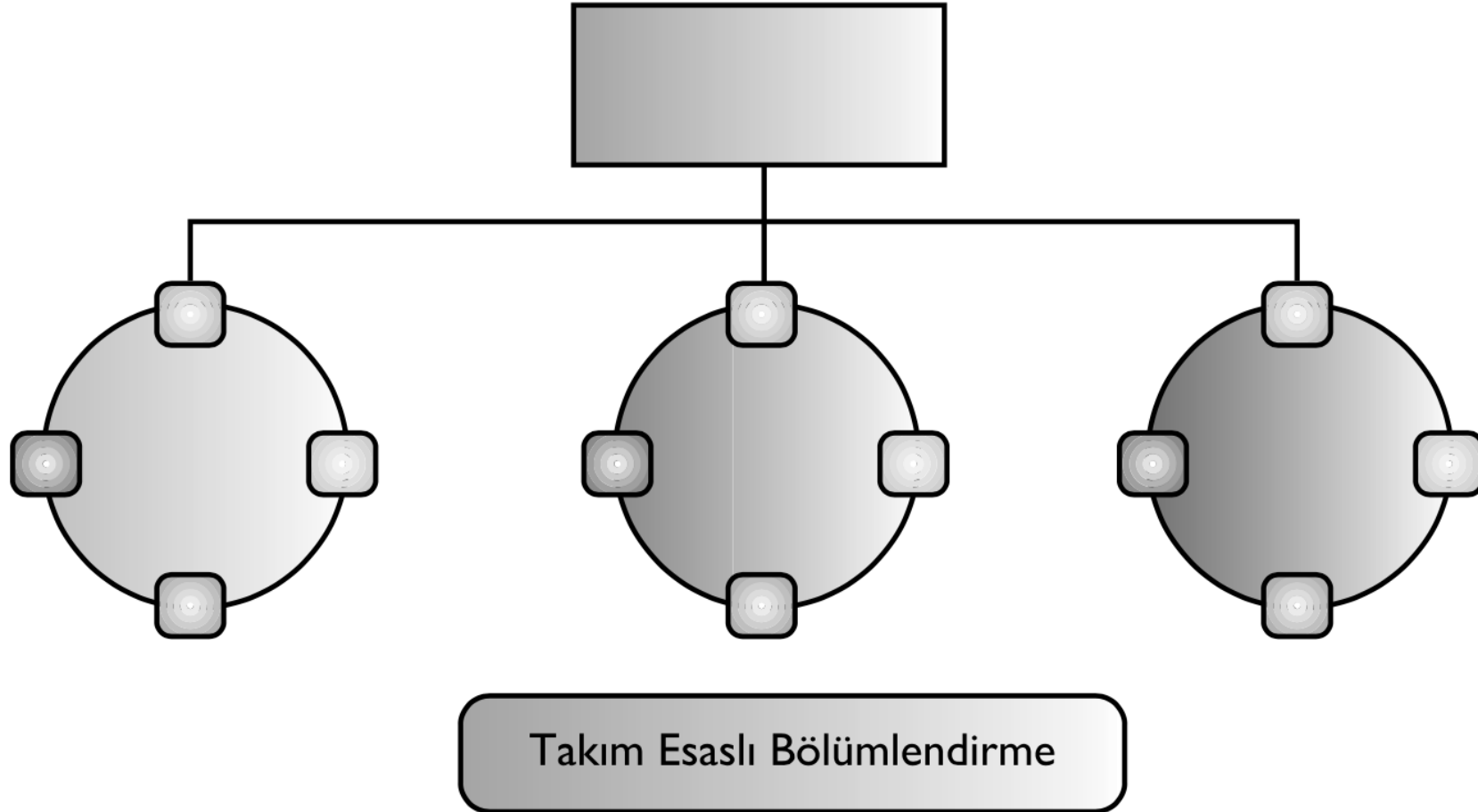
1. Takım esaslı bölümlendirme: İşletme belirli görevleri yerine getirmek üzere çalışanlar arasında takım oluşturulur

- Amaç; Dikey yetkileri ve sorumluluğu aşağı düzeylere çekerek katılımcı, aidiyet hisseden, ekip ruhunu benimsemiş çalışanlar

😊 Departmanlar arasında engellerin azalması ve uzlaşma	☹️ Çift taraflı bağlılık ve çatışma
😊 Kısa yanıt süresi	☹️ Toplantılarda harcanan zaman ve kaynaklar
😊 Hızlı kararlar	☹️ Planlanmış merkezileşmeme
😊 Çalışanlarda daha etik ve daha şevkli tutumlar	

3. Çağdaş bölümlendirme yaklaşımları

3. Çağdaş bölümlendirme yaklaşımları

2. Şebeke esaslı bölümlendirme: Faaliyet ve görevlerin işletme dışında mal ve hizmet üreten ayrı şirketlere dağıtılması (stratejik işbirliği, ortak girişim)

- İşletme, işletme dışı alt yüklenicilerin faaliyetlerini koordine eden bir merkez
- Amaç; İşletmenin rekabet üstünlüğünü sağlayacak en iyi yaptığı iş ve faaliyetlere odaklanıp gerisini alt yüklenici şirkete vermesi

😊 Dünya çapında işin uzmanlarından yararlanma olanağı

😊 Yüksek düzeyde esneklik ve yanıt süresi

😊 Genel giderlerde azalış

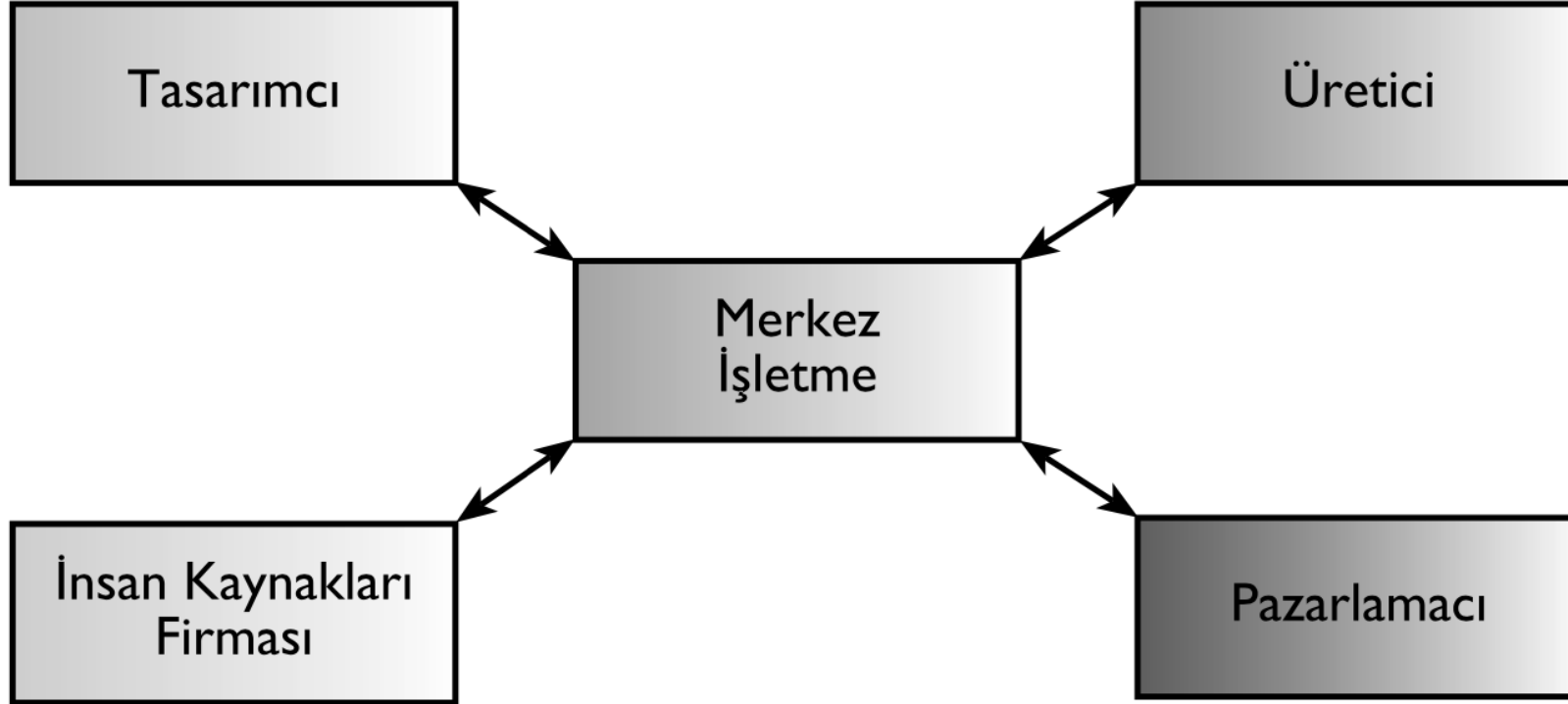
☹️ Denetim eksikliği

☹️ Zayıf sınırlar

☹️ Çalışan bağlılığında zayıflık

3. Çağdaş bölümlendirme yaklaşımları

Şebeke Esaslı Bölümlendirme